

Speciale Studie 32

Uitgebreidere studies

VAN

THE WORD OF TRUTH MINISTRY

De autoriteiten

Door Otis Q. Sellers, Bijbelleraar

Voorwoord

Een deel van het materiaal in deze brochure werd voor het eerst gepubliceerd in het septembernummer van 1941. Het hele onderwerp is zorgvuldig heroverwogen, het artikel is volledig herschreven en aangevuld. De brede belangstelling voor de oorspronkelijke studie was van dien aard dat het nu als manuscript is verschijnt. Het wordt uitgegeven met de oprechte wens dat het velen zal doen inzien hoe belangrijk het is om de grenslijn der bedelingen in Handelingen 28:28 te erkennen.

Otis Q. Sellers.

1 augustus 1943.

De autoriteiten

Een belangrijk basisprincipe in de logica, dat vaak wordt genoemd maar voortdurend herhaald moet worden, is dat we niet van het specifieke naar het algemene kunnen redeneren. Bijvoorbeeld: ik kan mijn staatsburgerschap in de Verenigde Staten op geen enkele manier bewijzen, tenzij degene die om het bewijs vraagt, de grote algemene waarheid accepteert dat alle mensen die in dit land geboren zijn automatisch staatsburger worden. Als deze algemene waarheid wordt verworpen, is er geen manier om de specifieke waarheid van mijn persoonlijke staatsburgerschap te bewijzen.

De studie die in deze bladzijden wordt gepresenteerd, gaat over een specifieke waarheid waarvan het bewijs volledig afhankelijk is van de algemene waarheid dat de woorden van Paulus in Handelingen 28:28 een belangrijke grenslijn der bedelingen aangeven en dat ze een duidelijke verandering in bestuur teweeg hebben gebracht. Als de lezer deze grote algemene waarheid heeft aanvaard, dan volgt de specifieke waarheid die hier wordt gepresenteerd als een natuurlijk uitvloeisel.

Mensen die in Handelingen 28:28 niets meer zien dan een terloopse opmerking van Paulus, waarin hij iets uiteenzet wat al eerder waarheid was, en dus geen verandering teweeg heeft gebracht en niets nieuws heeft geïntroduceerd, kunnen dit net zo goed zonder te lezen terzijde leggen.

Deze boodschap is geschreven voor mensen die erkennen dat de uitspraak van Paulus een nieuwe bedeling en een radicale verandering in het bestuur teweeg heeft gebracht.

Hoewel de mens niet van het specifieke naar het algemene kan redeneren, is een specifieke waarheid vaak een aanwijzing die, indien gevolgd, de student tot een volledige beschouwing van de algemene waarheid zal leiden. Het is oprecht te hopen dat dit ook geldt voor de specifieke waarheid die hier wordt uiteengezet.

Twee jaar geleden had ik het voorrecht om in *The Word of Truth* [Red.: het studietijdschrift van Sellers. Nog steeds verkrijgbaar in gedrukte vorm en nu ook op cd] een uiteenzetting te publiceren onder de titel *The Powers That Be* (de autoriteiten). Het artikel werd door honderden mensen enthousiast ontvangen vanwege de hulp die het bood bij deze moeilijke tekst, die voor velen zo lang een raadsel was geweest. Het wekte veel belangstelling, het leverde veel dankbetuigingen op van lezers die zich stoorden aan de ontwijkende en inconsistente interpretaties die gewoonlijk aan deze tekst worden gegeven, en het bevestigde en versterkte het geloof van velen in het bestaan van de bijzondere Pinksterbedeling.

Met 'Pinksterbedeling' bedoel ik het bestuur van God dat van kracht was vanaf de dag van Pinksteren tot de uitspraak van Paulus in Handelingen 28:28. Deze besloeg een periode van drieëndertig jaar en de geschiedenis ervan is vastgelegd in het boek Handelingen. Iedereen kan zien dat een

bestuur waaronder een heerser sterft omdat hij God niet de eer heeft gegeven (Handelingen 12:20-25), heel anders is dan de huidige genade waaronder heersers in leven blijven en voorspoedig zijn, ook al erkennen zij God nooit.

Het duidelijkste gevolg van dit alles was dat sommigen erdoor werden geleid om de grote, verhelderende waarheid van de grenslijn der bedelingen in Handelingen 28:28 in te zien.

Tegelijkertijd leidde het artikel, zoals te verwachten was, tot enkele ongunstige reacties en kritiek. Deze kritiek is zorgvuldig overwogen en niets ervan is genegeerd. Kritiek stoort mij niet en ik reageer er niet negatief op, maar bij nadere beschouwing ben ik van mening dat al deze kritiek onlogisch en onredelijk was. Het leek erop dat mijn critici zonder uitzondering schuldig waren aan de drogreden van *ignoratio elenchi*, wat betekent dat ze het geschilpunt niet zagen. Ze negeerden volledig mijn stelling dat Romeinen 13 niet verwijst naar burgerlijke autoriteiten, ze concludeerden dat ik geloofde en leerde dat we geen enkele overheid zouden moeten gehoorzamen, en vervolgens beantwoordden zij mij door te bewijzen dat we dat wel moesten doen.

Ik betreur het dat veel van deze kritiek mondeling is geuit, waardoor er geen nauwkeurig verslag van is. De enige gepubliceerde kritiek op mijn artikel die mij ter ore kwam, was die van de heer Charles F. Baker, predikant van de *Church of Milwaukee, Wisconsin*. Zijn kritiek zal worden beantwoord wanneer we daar aankomen.

Ze speelden in op het idee dat, aangezien ik niet geloof dat de plicht van de christen jegens menselijke overheden is wat in Romeinen 13 wordt onderwezen, ik ook niet geloof dat de christen enige verplichting jegens zijn overheid heeft.

Gezien dit alles lijkt het me goed om aan het begin van deze brochure te vermelden dat ik er vast van overtuigd ben dat menselijk bestuur van God komt. Daarmee bedoel ik niet dat alle regeringen van God komen, en ook niet dat deze of gene vorm van bestuur van God komt. Maar ik geloof wel dat het Gods bedoeling is dat mensen door mensen worden bestuurd. Voor mij komt dit duidelijk naar voren in het grote principe dat wordt uiteengezet in Genesis 9:5-6, waar we het principe van het bestuur van de mens door de mens vinden. De hoogste functie van het menselijk bestuur is het gerechtelijk nemen van levens, en alle mindere bestuurlijke bevoegdheden zijn hierin impliciet opgenomen. De mens is verantwoordelijk om de wereld te besturen tot eer van God, daarom moeten mensen het gezag van anderen accepteren.

Veel overheden zijn ondraaglijk slecht, maar aangezien we niet in staat zijn om het kromme recht te maken, is het niet aan ons om ons te mengen in, of te streven naar, verbetering van welke overheid dan ook. Als gelovigen moeten we voor God leven in de situatie waarin we ons bevinden, hoe ondraaglijk die ook is, tenzij deze in strijd is met wat Gods wil voor ons is. We moeten ons in alle zaken die niet met ons geweten te maken hebben, onderwerpen aan de burgerlijke autoriteiten.

Ik ben, en ben dat altijd geweest, een echte patriot. Ik houd van mijn land en steun zijn belangen en instellingen. Niemand heeft mij ooit in opstand gezien tegen de wettig ingestelde autoriteiten. Ik bid dat er nooit een tijd zal komen waarin het omwille van mijn geweten nodig zal zijn om in opstand te komen. Er zijn nooit bittere, harde of kritische woorden uit mijn mond gekomen over degenen die in dit land gezag uitoefenen. Ik zal altijd loyaal blijven aan mijn overheid in alle zaken, behalve in die zaken die in strijd zijn met het licht dat ik heb ontvangen. Deze opvatting van mijn plicht als burger is echter geenszins gebaseerd op het onderwijs van Romeinen 13. Naar mijn mening bevat dat hoofdstuk geen enkele regel die betrekking heeft op burgerlijke autoriteiten.

Romeinen 13:1-7 zegt het volgende:¹

“¹ Ieder mens moet zich onderwerpen aan de overheden, die boven hem staan. Want er is geen overheid dan door God en die er zijn, zijn door God gesteld.

² Wie zich dus tegen de overheid verzet, wederstaat de instelling Gods, en wie dit doen, zullen een oordeel over zich brengen.

³ Want, als iemand goed handelt, behoeft hij niet bevreesd te zijn voor de overheidspersonen, maar wel, als hij verkeerd handelt. Wilt gij zonder vrees voor de overheid zijn? Doe het goede, en gij zult lof van haar ontvangen.

⁴ Zij staat immers in dienst van God, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, wees dan bevreesd; want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; zij staat immers in de dienst van God, als toornende wreekster voor hem, die kwaad bedrijft.

⁵ Daarom is het nodig zich te onderwerpen, niet slechts om de toorn, maar ook om des gewetens wil.

⁶ Daarom brengt gij toch ook belastingen op; want zij zijn dienaren Gods, die juist op dit punt voortdurend letten.

⁷ Betaalt aan allen het verschuldigde, belasting aan wie belasting, tol aan wie tol, ontzag aan wie ontzag, eerbetoon aan wie eer toekomt.”

De lezer zal meteen opmerken dat de taal hier enigszins verouderd is, dus laten we voor de duidelijkheid het gedeelte in een nauwkeurigere vertaling bekijken. De student zal dit bijzonder nuttig vinden om een beter begrip van dit gedeelte te krijgen.

“Laat elke ziel zich onderwerpen aan de hogere autoriteiten, want er is geen autoriteit behalve door God. De autoriteiten die bestaan zijn door God verordend, zodat hij die zich tegen een autoriteit verzet, zich tegen Gods instelling verzet. En zij die zich verzetten, zullen het oordeel over zichzelf brengen. Want zij die heersen, worden niet gevreesd door rechtvaardigen, maar door onrechtvaardigen.

U wilt toch geen reden hebben om bang te zijn voor de autoriteit? Doe dan wat juist is, en dan zal hij u prijzen. Want hij is Gods dienaar voor uw bestwil. Maar als je kwaad doet, wees dan bang, want hij draagt het zwaard niet voor niets: hij is Gods dienaar – een wreker die straf oplegt aan kwaaddoeners. Daarom is het noodzakelijk om je te onderwerpen, niet alleen vanwege de straf, maar ook vanwege je geweten.

Om deze reden betaal je ook belasting, want zij zijn Gods dienaren, die juist voor dit doel zijn aangesteld. Geef daarom aan iedereen wat hem toekomt: belasting aan wie belasting verschuldigd is, eerbetoon aan wie eerbetoon verschuldigd is, ontzag aan wie ontzag verschuldigd is, en eer aan wie eer verschuldigd is” (Romeinen 13:1-7, vertaling van Sellers).

Dit gedeelte wordt vrijwel algemeen geïnterpreteerd als een verwijzing naar burgerlijke autoriteiten. Wanneer de gemiddelde Bijbellezer dit gedeelte leest, maakt hij daar dan ook uit op dat dit gedeelte de gelovige wijst op zijn plicht jegens koningen, presidenten, dictators, magistraten, politieagenten en alle andere burgerlijke heersers en autoriteiten. Van de dertien commentaren op het boek Romeinen die zijn geraadpleegd, stellen ze allemaal dat dit gedeelte de plicht van de Christen jegens zijn overheid uiteenzet. Een van deze commentatoren stelt enigszins wanhopig vast dat het wel over burgerlijke autoriteiten moet gaan, omdat er niemand anders is waarover het kan gaan; en de meeste commentatoren bieden een uitweg uit hun eigen interpretaties door te benadrukken dat de leer hier niet van toepassing is wanneer het geweten jegens God in het geding is. Zij negeren het feit dat deze uitweg hun wordt ontzegd door de uitspraak in vers 5: “Daarom is het noodzakelijk om je te onderwerpen... vanwege je geweten.”

---

¹ Tenzij anders aangegeven, zijn de citaten uit de Nieuwe Vertaling 1951 van het NBG. Voetnoten zijn van de vertaler.

Het is duidelijk dat de betekenis van dit hele gedeelte volledig afhangt van wie of wat er wordt bedoeld met hogere machten of hogere autoriteiten. Als deze woorden verwijzen naar burgerlijke autoriteiten zoals koningen, premiers, presidenten en dictators, dan is elke uitspraak die volgt daarop van toepassing. Maar als deze twee woorden geen civiele autoriteiten betekenen, dan is geen enkele uitspraak die volgt noodzakelijkerwijs op hen van toepassing.

Laten we bij het onderzoeken van dit gedeelte even aannemen dat deze woorden wel degelijk betrekking hebben op burgerlijke autoriteiten en dat dit gedeelte de plicht van de christen jegens zijn regering uiteenzet. Door elke uitspraak toe te passen, zullen we dan ontdekken hoe onhoudbaar deze theorie of uitleg is.

Romeinen 13:1

Laat elke ziel zich onderwerpen aan de hogere autoriteiten

Deze openingszin zou ons alleen onderwerpen aan de “hogere machten” of “superieure autoriteiten”, zoals het vertaald zou moeten worden. Dit zou een duidelijk onderscheid vereisen tussen hogere en lagere machten of superieure en inferieure autoriteiten. Hoe dit onderscheid precies moet worden gemaakt en wie precies de hogere en lagere machten zijn, is een probleem dat we moeten overlaten aan degenen die beweren dat dit gedeelte wel degelijk verwijst naar burgerlijke autoriteiten. In alle regeringen werken mensen, die als lagere autoriteiten kunnen worden aangemerkt, gewoonlijk de plannen, doelstellingen en besluiten uit van hen die hoger staan. Bijvoorbeeld: toen keizer Augustus een decreet uitvaardigde dat de hele wereld belasting moest betalen, moest de belasting worden geïnd door lagere autoriteiten. Had men kunnen weigeren de belasting te betalen totdat Caesar deze persoonlijk kwam innen?

Elke poging om een onderscheid te maken tussen hogere en lagere autoriteiten in de menselijke overheden zou leiden tot een ineenstorting van alle autoriteit. Het is daarom duidelijk dat de woorden “hogere autoriteiten” aangeven dat dit gedeelte niet verwijst naar menselijke heersers, hoe groot hun gezag onder de mensen ook mag zijn. Het lijkt er zelfs op dat Paulus deze term hier heeft gebruikt om te voorkomen dat mensen deze “hogere machten” zouden verwarren met burgerlijke autoriteiten. Maar ondanks deze voorzorgsmaatregel is dat toch gebeurd.

Want er is geen autoriteit behalve door God

Als dit gedeelte inderdaad over wereldlijke heersers gaat, dan leert ze dat alle koningen, dictators en presidenten hun autoriteit en recht om te heersen aan God ontlenen. Iedereen die dit gelooft, moet wel geloven in het ‘goddelijke recht van koningen’. Ik geloof niet in het goddelijke recht van koningen, daarom is het voor mij onmogelijk te geloven dat de heersers van deze wereld hun autoriteit aan God ontlenen. Hitler heerst nu over Noorwegen, Nederland en Frankrijk. De Japanners heersen over de Filipijnen. Komt deze macht van God en ontlenen zij hun autoriteit aan Hem? Sommigen zullen zeggen: “God staat het toe”, maar in Romeinen 13:1 staat niets over toestemming.

De autoriteiten die bestaan zijn door God verordend

Het Griekse woord dat hier met ‘verordend’ is vertaald, betekent ‘geregeld’, en de tekst zou moeten luiden: “De autoriteiten die bestaan, zijn door God geregeld.” Blind geloof kan dit accepteren omdat het voelt dat dit is wat de Bijbel leert, maar een verlicht en onderlegd geloof zal vragen of de Bijbel werkelijk leert dat de huidige heersers door God zijn geregeld. Ik begrijp dat God de naties van de wereld toestaat om hun eigen wegen te gaan in deze tijd van de mens, en dat alle verwarring in regeringen het gevolg is van het falen en de incompetentie van de mens. Omdat ik dit geloof, kan ik niet geloven dat het regeringslandschap dat we vandaag de dag zien, door God is geregeld. Als dat zo is, dan is het wat God wil, aangezien Hij het heeft geregeld. Ik kan dit onmogelijk geloven.

Romeinen 13:2

Zodat hij die zich tegen een autoriteit verzet, zich tegen Gods instelling verzet

De woorden van Paulus zijn hier ondubbelzinnig. Ze stellen absolute principes vast die onder geen enkele

omstandigheid aan wijziging onderhevig zijn. Als deze woorden betrekking hebben op burgerlijke autoriteiten, dan moeten we toegeven dat sommige van de geloofshelden die we eren, worden geëerd omdat ze juist datgene hebben gedaan wat hier wordt veroordeeld. De geschiedenis staat vol met verslagen van heldhaftige mensen die zich hebben verzet tegen de burgerlijke autoriteiten van hun tijd om God te dienen en te aanbidden volgens het licht dat zij hadden ontvangen. We eren hen nu om hun geloof en moed, maar als deze tekst verwijst naar burgerlijke autoriteiten, dan eren we hen omdat ze in strijd met het Woord van God hebben gehandeld.

Een van de meest opmerkelijke figuren in de Engelse geschiedenis is Oliver Cromwell. Hij bracht de koninklijke en kerkelijke tirannie een slag toe waarvan zij zich nooit meer hebben hersteld. Hij verzette zich tegen de autoriteiten van zijn tijd. Verzette hij zich tegen de instelling van God? Bovendien werd hij, door zich tegen het gezag te verzetten, zelf het gezag. Als mensen zich tegen hem hadden verzet, zouden zij zich dan tegen de instelling van God hebben verzet?

En dan heb je George Washington en alle ondertekenaars van de Onafhankelijkheidsverklaring. Zij weigerden zich te onderwerpen aan de burgerlijke overheden van hun tijd en verklaarden zich onafhankelijk van hen. Hadden zij gelijk of ongelijk om dit juk af te werpen? Als Romeinen 13 spreekt over burgerlijk gezag, dan hebben zij elk voorschrift dat daarin staat overtreden. Als de regering van hun tijd de instelling van God was, en als zij zich daartegen verzetten en een andere regering instelden, hoe kan dan datgene wat zij instelden worden beschouwd als de instelling van God?

Getuigt de geschiedenis niet overvloedig dat de hoogste vorm van christelijk karakter mensen ertoe heeft gebracht liever rustig te sterven dan zich te onderwerpen aan de heersende machten toen die machten hen opdroegen iets te doen wat in strijd was met hun overtuigingen? Heeft het niet talloze mensen ertoe gebracht in eenzaam protest voor de waarheid op te komen toen elke vorm van overheidsgezag zich tegen hen keerde? Weigerde Maarten Luther zich niet te onderwerpen aan de heersende machten van zijn tijd toen hij zowel tegen de paus als tegen de keizer getuigde: "Hier sta ik en kan niet anders! God help me, amen!?" Toen hij voor de Rijksdag in Worms stond, was het één man tegen een keizerrijk.

Denk ook aan de trouwe apostelen toen hun werd verboden te spreken of te onderwijzen in de naam van Jezus.

"Maar Petrus en Johannes antwoordden en zeiden tot hen: Beslist zelf, of het recht is voor God, meer aan u dan aan God gehoor te geven; want wij kunnen niet nalaten te spreken van wat wij gezien en gehoord hebben" (Hand.4:19).

En toen ze werden gearresteerd omdat ze weigerden dit bevel op te volgen, antwoordden ze:

"Men moet Gode meer gehoorzamen dan de mensen" (Hand.5:29).

Door deze dingen te doen en te zeggen, verzetten ze zich tegen de autoriteiten van hun tijd. Hierover zegt de heer Baker:

"De Joodse geestelijke leiders in Handelingen 5, aan wie de apostelen weigerden te gehoorzamen, waren in geen enkel opzicht de 'hogere machten'. Caesar en zijn aangestelde gouverneurs bekleedden die positie, zoals Paulus aantoonde toen hij weigerde zich aan deze Joodse leiders te onderwerpen en zich tot Caesar wendde. Handelingen 25:10-11. Nergens vinden we dat een van de apostelen weigerde zich aan het Romeinse burgerlijk gezag te onderwerpen." Een dergelijke redenering is uiterst kinderachtig en een man met het vermogen van de heer Baker onwaardig. Hij kan niet geloven dat als de apostelen voor Caesar of zijn gouverneurs hadden gestaan, zij niet gezegd zouden hebben: "wij kunnen niet nalaten te spreken van wat wij gezien en gehoord hebben" of "Men moet Gode meer gehoorzamen dan de mensen."

Hij kan dit onmogelijk geloven, maar toch brengt hij verwarring in het hele onderwerp door deze valse noot erin te brengen. Het antwoord van de apostelen zou hetzelfde zijn geweest, zelfs als Caesar zelf hun verboden zou hebben om te prediken.

En zij die zich verzetten, zullen het oordeel over zichzelf brengen

Als deze woorden door God zijn uitgesproken met betrekking tot degenen die zich verzetten tegen burgerlijke autoriteiten, hoe zit het dan met de ouders van Mozes, die “het bevel des konings niet hebben gevreesd” (Hebr.11:23)? Hoe zit het met de drie Hebreeuwse kinderen die weigerden het decreet van Nebukadnezar te gehoorzamen en die werden bevorderd in het gewest Babel? (Dan.3:30). En hoe zit het met Daniël die het decreet van Darius verwierp en die in hoog aanzien stond onder het koningschap (Dan.6:29)?

Romeinen 13:3

Want zij die heersen, worden niet gevreesd door rechtvaardigen, maar door onrechtvaardigen

Burgerlijke autoriteiten, te talrijk om op te noemen, hebben mensen die goed deden vervolgd en mensen die kwaad deden begunstigd. De feiten uit het verleden en het heden zijn zodanig dat het voor u, mij of wie dan ook onmogelijk is te geloven dat heersers een schrik zijn geweest voor mensen die kwaad deden. Gods Woord leert dit niet, daarom is het duidelijk dat de autoriteiten hier geen burgerlijke autoriteiten zijn.

U wilt toch geen reden hebben om bang te zijn voor de autoriteit? Doe dan wat juist is, en dan zal hij u prijzen.

Een nauwkeurigere vertaling hiervan is interessant. “Je verlangt er toch naar om geen reden te hebben om bang te zijn voor de autoriteit? Welnu, doe het goede, en dan zal hij je prijzen.”

De heersers van deze wereld hebben hen die kwaad doen overladen met eer, terwijl ze tegelijkertijd hen die goed doen hebben vernederd en gekleineerd. Voordat Paulus deze woorden schreef, verklaarde hij dat hij vaak in de gevangenis had gezeten. Dit moet door toedoen van de burgerlijke autoriteiten zijn geweest. Hoe kon hij dan tegen anderen zeggen: “Doe goed en zij zullen u prijzen”?

Conybeare suggereert dat “dit geschreven is voordat de keizerlijke regering het christendom begon te vervolgen.” Dat is waar, maar het verklaart niets. Als deze woorden van Paulus op de burgerlijke autoriteiten betrekking hadden, dan heeft hij een grote fout gemaakt door ze uit te spreken, aangezien de Romeinse burgerlijke autoriteiten niets dan vervolging brachten over mensen die goed deden.

Romeinen 13:4

Want hij is Gods dienaar voor uw bestwil

Deze uitspraak maakt het nog moeilijker voor mensen die geloven dat deze woorden over burgerlijke autoriteiten werden gesproken. Ik geloof en aanvaard zonder meer dat we ons moeten “onderwerpen aan de overheid en gezag en gehoorzamen” in overeenstemming met Titus 3:1, maar ik kan niet geloven dat deze mensen dienaren van God zijn voor ons bestwil. Ik geloof dat overheid goed is, en ik weet dat zelfs de slechtste vorm ervan nog altijd beter is dan anarchie. Ik geloof dat overheid er is voor ons welzijn, maar ik kan niet geloven dat bestuurders dienaren van God zijn.

Maar als je kwaad doet, wees dan bang, want hij draagt het zwaard niet voor niets

“Het zwaard dragen” is een veelgebruikte uitdrukking die betekent dat men de macht heeft om de zwaarst mogelijke straf op te leggen of uit te voeren. Veel burgerlijke autoriteiten hebben deze macht wel, maar gezien de woorden die volgen, kan dit niet op hen van toepassing zijn.

Hij is Gods dienaar – een wreker die straf oplegt aan kwaaddoeners.

Hier herhaalt Paulus dat de “hogere machten” waarover hij sprak dienaren van God zijn. Bovendien zegt hij dat zij Gods wreker zijn om straf op te leggen aan kwaaddoeners.

Romeinen 13:5

Daarom is het noodzakelijk om je te onderwerpen, niet alleen vanwege de straf, maar ook vanwege je geweten

Taal kan niet duidelijker zijn. Paulus vertelt deze Romeinen dat ze zich moeten onderwerpen aan de hogere autoriteiten, niet alleen uit angst voor straf, maar ook om een goed geweten te behouden.

Commentatoren op dit hoofdstuk zeggen bijna zonder uitzondering dat we de burgerlijke autoriteit niet moeten gehoorzamen als ze ons opdrachten geven die in strijd zijn met ons geweten. Deze tekst maakt het onmogelijk om van een dergelijke vrijstelling gebruik te maken. Als iemand zich moet onderwerpen omwille van zijn geweten, dan durft hij zich niet te verzetten tegen onderwerping omwille van zijn geweten.

Om deze reden betaal je ook belasting

Aangezien hier het woord 'belasting'² staat, lijkt dit erop te wijzen dat dit vers wel degelijk verwijst naar burgerlijke autoriteiten. Als dit alles was wat er gezegd werd, zou de zaak eenvoudig zijn, want wij zijn er zeker van overtuigd dat belastingen noodzakelijk zijn om de overheid in stand te houden en dat ze daarom betaald moeten worden. Er staat echter meer, en juist hier stuiten we op een andere grote moeilijkheid.

Want zij zijn Gods dienaren, die juist voor dit doel zijn aangesteld

Hoewel ik zonder meer accepteer dat het mijn plicht is om belasting te betalen, en ik dat zo vrolijk mogelijk doe, kan ik toch, wanneer ik naar het belastingkantoor ga om mijn inkomstenbelasting te betalen, absoluut niet geloven dat de belastinginners dienaren van God zijn die zijn werk doen door deze belastingen te innen.

Andere Schriftgedeelten

Mensen die geloven dat de woorden van Romeinen 13 betrekking hebben op burgerlijke autoriteiten en menselijke overheden, proberen hun standpunt te onderbouwen door andere teksten aan te halen. Een van deze teksten gaat over de woorden van God aan Nebukadnezar, die via Daniël werden uitgesproken.

"... opdat de levenden mogen weten, dat de Allerhoogste macht heeft over het koningschap der mensen en dat geeft aan wie Hij wil, ja, zelfs de nederigste onder de mensen daarin aanstelt" (Dan.4:17).

Een nauwkeurigere vertaling van dit vers laat zien dat deze specifiek verwijst naar Babylon. De specifieke waarheid van dit vers mag niet worden genomen en tot een algemene waarheid worden gemaakt die alle koninkrijken te allen tijde omvat. Babylon was een wereldrijk en het enige koninkrijk dat bestond toen deze woorden werden gesproken. Het stond in een zeer duidelijke relatie tot Gods doel voor zijn volk Israël. Hij had toegestaan dat zij daar in ballingschap gingen voor hun tuchtiging. Daarom oefende God zijn soevereiniteit en heerschappij erover uit en gaf het aan Nebukadnezar, een van de minsten onder de mensen.

Dit vers werpt geen licht op Romeinen 13, want vlak voordat Daniël deze woorden sprak, hadden Sadrak, Mesak en Abednego geweigerd zich aan de koning te onderwerpen. Zij hadden zich tegen zijn macht verzet en waren in een vuuroven geworpen. Enkele jaren later weigerde Daniël zich aan de burgerlijke autoriteiten te onderwerpen. Hij verzette zich tegen hun macht en werd in een leeuwenkuil geworpen.

Andere uitleggers halen in verband met deze tekst de uitspraak van Paulus in I Timotheüs 2:1-2 aan.

"Ik vermaan u dan allereerst smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een stil en rustig leven mogen leiden in alle godsvrucht en waardigheid."

---

² Het woord dat vertaald is met 'belasting' is het Gr. *PHOROS*, dat letterlijk betekent: hetgeen wordt opgebracht. De betekenis is veel breder dan 'belasting' alleen.

Men kan alles wat hier wordt onderwezen aanvaarden en in praktijk brengen zonder te geloven dat Romeinen 13 betrekking heeft burgerlijke autoriteiten. We kunnen bidden voor alle mensen, voor koningen en voor allen die gezag hebben. Maar waarvoor moeten we in verband met hen precies bidden? Moeten we bidden dat God hun plannen, doelen en ambities zal doen slagen? Zeker niet! Deze verzen zeggen dat we voor hen moeten bidden, opdat wij een rustig en vredig leven kunnen leiden in alle godsvrucht en waar- digheid onder hun heerschappij. In feite is het onderwijs hier in tegenspraak met de algemeen aanvaarde uitleg van Romeinen 13. Daar staat: **“Doe wat juist is, dan zal hij u prijzen”**, hier staat: **“Bid voor hen, opdat zij u niet hinderen in uw voornemens om goed te doen.”**

We moeten aan woorden van Petrus in I Petrus 2:13-17 in verband met onze studie aandacht schenken. Daar lezen we:

“Onderwerpt u aan alle menselijke instellingen, om des Heren wil: hetzij aan de keizer, als opperheer, hetzij aan stadhouders, als door hem gezonden tot bestraffing van boosdoeners, maar tot lof van wie goed doen. Want zó is het de wil van God, dat gij door goed te doen de mond snoert aan de onwetend- heid van de onverstandige mensen... Eert allen, hebt de broederschap lief, vreest God, eert de keizer.”

Dit gedeelte heeft een context en geen enkele eerlijke leraar zal die negeren of terzijde schuiven. Ten eerste is deze brief geschreven aan Joodse gelovigen die verstrooid waren over de provincies onder Romeins be- wind. Zij waren gevlucht voor de vervolging door hun eigen volksgenoten en hadden hun toevlucht gezocht bij de heidenen, maar ontdekten dat ook deze hen vervolgd werden vanwege het bevelschrift van Nero. Zij wor- den aangesproken als “een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie” (I Petr.2:9). Geen enkele gelovige kan vandaag de dag beweren een van deze dingen te zijn, als hij de betekenis van deze termen begrijpt.

Sinds Israël voor het eerst als natie werd gesticht, is een van de moeilijkste situaties waarmee een volk ooit te maken heeft gehad, de positie van de Joden onder de heidenen geweest. De tijd brengt hier geen ver- andering in, dus zelfs vandaag de dag behoort de Jood in elk land tot een gehate en verachte minderheid, en ontdekt hij zowel wetten als menselijke scheppingen (de werkelijke betekenis van het Griekse woord dat vertaald wordt met “menselijke instellingen”) die specifiek tegen hem gericht zijn omdat hij een Jood is. Zelfs in Amerika heb ik talloze borden gezien met de tekst “Alleen voor niet-Joden”, een duidelijke indi- catie dat Joden niet welkom zijn. Wat moet de Jood in het licht van dit alles doen? Moet hij ertegen vechten en zich ertegen verzetten? Nee, in dit gedeelte wordt hem verteld wat hij moet doen.

Hij moet zich onder de heidenen eerlijk gedragen (hun wandel). Het is triest om te zeggen, maar de onder de heidenen verspreide Joden hebben hierin duidelijk gefaald, en hun oneerlijke praktijken hebben de heidenen in staat gesteld hun houding ten opzichte van hen te rechtvaardigen. Als zij dit hadden gedaan, zouden de woorden van de mensen die kwaad over hen spraken geen stand hebben gehouden. Zij moesten zich onderwerpen aan elke *menselijke schepping* omwille van de Heer. Zij mochten zich niet verzetten te- gen of proberen de beperkingen die hun waren opgelegd te overwinnen. In Romeinen 13 zegt Paulus dat men zich niet moet verzetten tegen de *instelling van God*. Hier zegt Petrus dat zij zich moeten onderwerpen aan elke menselijke instelling, of deze nu van de koning komt of van degenen die onder hem staan. Door goed te doen, zouden zij de onwetendheid van dwaze mensen tot zwijgen brengen.

Dit gedeelte beschrijft niet de plicht van de Christen jegens zijn regering. Zij beschrijft wel de levenswijze die de Joden moeten volgen zolang zij onder de volken verstrooid zijn.

Het laatste vers dat we zullen bekijken is Titus 3:1.

“Herinner hen eraan, dat zij zich aan overheid en gezag onderwerpen, gehoorzaam, tot alle goed werk bereid zijn.”

Het lijkt geen twijfel dat dit vers verwijst naar de burgerlijke autoriteiten. Ik aanvaard dit als bindend voor mij en geloof dat het laat zien wat mijn plicht jegens mijn overheid is. Dit vers dat zegt “wees onderdanig”, zegt echter ook weest “tot alle goed werk bereid”. Als er ooit een moment komt waarop ik moet kiezen tussen “onderwerpen” en iets doen waarvan ik weet dat het verkeerd is, zal ik niet langer onderdanig zijn. Ik zal doen wat ik weet dat juist is. De bewoordingen van dit vers zijn zodanig dat ze kunnen worden geïnterpreteerd in het licht van teksten als Handelingen 4:19 en Handelingen 5:29. De bewoordingen van Romeinen 13:1 tot 7 zijn zo krachtig dat ze niet in het licht van enige andere uitspraak kunnen worden geïnterpreteerd.

Ik zal onderdanig zijn en ben onderdanig aan de overheden en machten in de regering. Dat is mijn plicht en die moet ik vervullen. Niettemin geloof ik niet dat deze heersers door God zijn aangesteld, dat zij een schrik zijn voor alle boze werken, dat zij dienaren van God zijn, of dat zij Gods wreeksters zijn om boosdoeners te straffen. Ik geloof niet dat zij hun gezag van God hebben gekregen en ik geloof niet in hun goddelijke recht om te heersen. Al deze dingen worden in Romeinen 13 over bepaalde machten gezegd, maar ze worden niet over burgerlijke autoriteiten gezegd.

Na zorgvuldige bestudering van talrijke commentaren op dit gedeelte lijkt het erop dat de belangrijkste reden om deze uitspraken op burgerlijke autoriteiten te betrekken, is dat er niemand anders lijkt te zijn op wie ze van toepassing kunnen zijn. Een exegeet vat zijn opmerkingen als volgt samen:

“Aangezien er vandaag de dag onder de mensen geen geestelijke autoriteiten zijn waarop deze woorden betrekking hebben, moeten we ze, ondanks de grote moeilijkheden die dit met zich meebrengt, toepassen op burgerlijke autoriteiten.”

De auteur van deze woorden stuitte op de oplossing zonder deze te herkennen in zijn woorden “er zijn geen geestelijke autoriteiten vandaag de dag”. Is dit niet de sleutel tot de hele kwestie? Zou het niet kunnen dat er in de tijd dat deze woorden werden geschreven geestelijke autoriteiten waren op wie ze zonder wijziging of verandering van toepassing konden zijn?

Zodra een dergelijke suggestie wordt gedaan, zal deze worden verworpen door mensen die weigeren enig verschil te erkennen tussen Gods bestuur in de Handelingentijd en Gods bestuur vandaag de dag. Het zal ook worden verworpen door mensen die geen verschil zien tussen de gemeente van God in de periode van Handelingen en de gemeente die zijn lichaam is in de huidige tijd. Maar voor allen die het duidelijke verschil tussen deze zaken hebben gezien, is het probleem van Romeinen 13 gewoon weer een probleem dat wordt opgelost op het moment dat we Gods gebod gehoorzamen om “het woord der waarheid recht te snijden”.³

Het karakter van Romeinen in het licht van de bedelingen

We mogen niet vergeten dat het Schriftgedeelte in kwestie deel uitmaakt van het boek Romeinen en dat deze is geschreven in de periode van Handelingen. Chronologisch gezien zou deze moeten worden geplaatst rond Handelingen 21. Romeinen onthult het evangelie van de genade van God, een evangelie dat Paulus overneemt en verbindt met zijn latere openbaring in Efeziërs. Maar het karakter ervan komt voort uit de bedeling van de Handelingentijd, toen bepaalde grote waarheden golden die nu niet meer gelden. Ze waren toen van kracht, maar nu niet meer.

In Romeinen 1:16 staat dat het evangelie “eerst voor de Jood” is. Dat is nu niet meer zo. In Efeziërs 3:6-7 lezen we dat de heidenen “medegenoten (zijn) van de belofte in Christus Jezus door het evangelie.”

De Joden hebben geen voordeel meer en besnijdenis levert geen voordeel meer op.

---

³ Naar II Tim.2:15, Statenvertaling: “... een arbeider, ... die het Woord der waarheid recht snijdt.”

Dit was de waarheid zoals uiteengezet in Romeinen 3:1-2, maar het is nu niet meer de waarheid. Toen “dit heil Gods aan de heidenen gezonden” werd, verloor de Jood elk voordeel dat hij ooit had genoten.

Er is nu geen “overblijfsel” meer zoals vermeld in Romeinen 11:5. Als God iemand roept en redt die van nature een Jood is, wordt hij afgesneden van alles wat hij ooit was of ooit had kunnen zijn als Jood.

De heiden die vandaag wordt gered, wordt niet geënt op de goede olijf van Israël, zoals vermeld in Romeinen 11:17-24.

Wij zijn Israël geen enkele geestelijke zegen verschuldigd die wij bezitten. Wij zijn geen deelgenoten geworden van hun geestelijke goederen. Onze zegeningen zijn allemaal uit genade, en genade kan geen schuld opleveren. De waarheid die in Romeinen 15:27 wordt uiteengezet, is geen waarheid voor vandaag.

Deze dingen geven het karakter van de bedeling van de Romeinse brief weer, en het veroorzaakt alleen maar verwarring als we ze proberen door te trekken voorbij de grens der bedelingen van Handelingen 28:28. Hetzelfde geldt voor de waarheid in het dertiende hoofdstuk. De expliciete uitspraken die daar worden gedaan, moeten worden gewijzigd, afgezwakt, veranderd en beperkt voordat ze kunnen worden toegepast op de burgerlijke autoriteiten van vandaag. Maar ze kunnen met alle heerlijkheid van een goddelijke uitspraak worden uitgesproken als we ze toepassen op de door God gegeven geestelijke autoriteiten uit de Handelingentijd.

Geestelijke autoriteiten

Er was door God gegeven gezag in het koninkrijk Israël, en wanneer deze functioneerde volgens de wil van God, bracht dat vrede en vreugde aan het volk. Toen er “geen koning in Israël was” en “ieder deed wat goed was in zijn eigen ogen”, heerste er grote verwarring. Op de dag van Pinksteren werden de ware gelovigen in Israël openbaar gevormd tot, en door de doop in de Geest aangewezen als, “het Israël van God”. Dit was “de gemeente van God” uit de Handelingentijd en deze was niet zonder door God ingestelde en door God aangestelde autoriteiten. Toen de Heer zijn voornemen bekendmaakte om dit gelovige overblijfsel als de ware gemeente te vestigen, zei Hij tegen Petrus:

“Ik zal u de sleutels geven van het Koninkrijk der hemelen, en wat gij op aarde binden zult, zal gebonden zijn in de hemelen, en wat gij op aarde ontbinden zult, zal ontbonden zijn in de hemelen” (Matt.16:19).

Er zijn nooit sterkere woorden gesproken en er is nooit een groter gezag aan een mens gegeven dan die door deze woorden aan Petrus werd verleend. Een sleutel is een teken van macht of autoriteit, en deze woorden geven aan dat Petrus (en ook de twaalf, Matt.18:18) als een superieure autoriteit werd aangesteld. Zijn daden op aarde werden in de hemel bekrachtigd. In Johannes 20:22-23 werd deze autoriteit zelfs uitgebreid tot het vergeven en vasthouden van zonden. Dit was inderdaad de hoogst mogelijke autoriteit en het maakte degenen die deze bezaten tot superieure autoriteiten.

In Handelingen 3:6 zien we Petrus zijn grote autoriteit gebruiken om een verlamde man te genezen, en in Handelingen 5 zien we hem zijn autoriteit zodanig uitoefenen dat hij een doodvonnis uitsprak over Ananias en Saffira. Het vonnis werd op zijn bevel voltrokken. Hij sprak en hun dood volgde. Hij droeg het zwaard werkelijk niet tevergeefs. Hij was Gods dienaar voor hen die goed deden, maar degenen die kwaad deden hadden alle reden om bang te zijn. Deze ene manifestatie van de macht die deze mannen uitoefenden was zo groot dat “van de anderen niemand zich bij hen durfde aansluiten” (Hand.5:13).

In Handelingen 8 lezen we hoe Petrus de doodstraf uitspreekt over Simon de tovenaars. Zijn woorden waren: “Uw geld zij met u ten verderve” (Hand.8:20). Deze doodstraf werd opgeschort zodat Simon, die volledig beseftte dat de woorden van Petrus niet loos waren, de kans kreeg om zich te bekeren.

In Handelingen 13 lezen we dat Paulus zijn gezag gebruikte tegen Elymas, de tovenaer, die zijn werk in het evangelie belemmerde. Er werd een vonnis van werkelijke blindheid over hem uitgesproken, dat in vervulling ging op het moment dat Paulus de woorden uitsprak (Hand.13:11).

Net als in het geval van de wonderen van Christus (Joh.20:30) kunnen er nog veel meer van dergelijke gebeurtenissen hebben plaatsgevonden die niet in het Woord van God zijn opgetekend. De superieure autoriteit die in de Handelingentijd aan mensen was gegeven, blijkt echter niet alleen uit gebeurtenissen. Het wordt ook in veel duidelijke uitspraken uiteengezet. En we moeten in gedachten houden dat de “superieure autoriteiten” in de periode van Handelingen niet alleen de apostelen waren.

In Romeinen 12:8 spoort Paulus degenen die heersen⁴ aan om dat met ijver te doen. Hij droeg de Thessalonicenzen op om degenen te kennen die “in de Heer boven u staan”⁵ (I Thess.5:12),⁶ en in I Corinthiërs 5 gaf hij specifieke instructies met betrekking tot het oordeel over iemand die een fout had begaan.

Wanneer we Romeinen 13:1-7 lezen in het licht van deze duidelijke waarheden, wordt het heel eenvoudig. De apostelen en anderen uit die tijd waren de hogere autoriteiten waaraan elke ziel zich moest onderwerpen. Deze mannen hadden hun autoriteit van God gekregen en hun ambten waren door God ingesteld. Ze waren niet door mensen gekozen, verkozen of aangesteld. Hun autoriteit was een gave van God. Als iemand zich tegen hun macht verzette, verzette hij zich tegen Gods instelling, en zulke dwaasheid zou zeker tot een oordeel leiden. Deze autoriteiten, met hun macht om te binden en te ontbinden, waren nooit een schrik voor goede werken, maar wel voor slechte werken.

Als iemand klaagde over de macht van de autoriteiten (de woorden van Romeinen 13:3 geven aan dat sommigen dat deden), werd hem opgedragen goed te doen en dan zou hij geen reden hebben om te vrezen. Als zij het goede deden, konden zij er zeker van zijn dat zij lof zouden ontvangen. Maar als zij het kwade deden, hadden zij alle reden om te vrezen, want deze mannen hadden niet tevergeefs de macht om de strengste straffen op te leggen. Zij waren dienaren van God, wraaknemers op degenen die het kwade deden. Daarom was het essentieel dat zij gehoorzaamd werden, niet alleen om straf te ontlopen, maar ook omwille van het geweten. De God die aan hen hun grote autoriteit gaf, gaf hen ook de wijsheid die nodig was om die op de juiste manier te gebruiken. Ze maakten nooit misbruik van hun macht.

Het was vanwege deze zaken dat zij belasting moesten betalen. Het woord belasting betekent elke financiële last die door de autoriteiten wordt opgelegd. Wij die in landen leven waar kerk en staat gescheiden zijn, hebben nooit geweten van enige financiële last die ons werd opgelegd, behoudens die door de overheid wordt opgelegd. Dit doet ons denken dat belastingen louter een burgerlijke aangelegenheid zijn, maar dat is niet waar. De autoriteiten in de tijd van de Handelingen hadden het volste recht om elke gelovige elke heffing op te leggen die zij wilden. Dit blijkt uit de woorden van Paulus in I Corinthiërs 9:46. Paulus en Barnabas waren waarschijnlijk de enigen die geen gebruik maakten van hun autoriteit en geen ondersteuning eisten. Maar Paulus benadrukt dat dit niet was omdat zij niet de macht hadden om dat te doen.

Eén Heer

Net zoals de uitspraak ‘één doop’ alle dopen terzijde heeft geschoven behalve die welke door God was ingesteld in de periode van de Handelingen, zo heeft ook de uitspraak ‘één Heer’ alle geestelijke autoriteit terzijde geschoven die betrekking had op de gemeente, die zijn lichaam is, met uitzondering van de Here Jezus Christus.

---

⁴ In de *Authorized Version*: “he that ruleth, with diligence” (hij die regeert, met ijver). NBG51: “wie leiding geeft”; Naardense Bijbel: “wie vooraanstaat”.

⁵ In de *Authorized Version*: “which... are over you in the Lord”. NBG51: “die u leiden in de Here”. Naardense Bijbel: “wie... in de Heer vóór u staan”

⁶ Naar de *Authorized Version*: “are over you in the Lord.”

De heer Baker zegt over deze uitspraak: "Hij zegt dat de woorden één Heer (Ef. 4:5) elk gezag met betrekking tot de gemeente, die zijn lichaam is, terzijde schuiven, behalve de Here Jezus Christus. (Vreemd dat de apostelen, profeten, enz. er nog steeds zijn in Ef.4:11)."

Als de heer Baker de gewoonte zou aannemen om alle contexten te lezen, zou dat hem helpen om zulke belachelijke uitspraken te vermijden. Die apostelen in Ef.4:11 waren er "om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus." Zij waren niet bedoeld voor de taak van heersen, en zij hadden ook geen macht of autoriteit om dat te doen. Dat was allemaal voorbehouden aan de *ene Heer*.

De waarheid van één Heer is het centrale onderdeel van de zeven grote waarheden die de eenheid van de geest vormen in Efeziërs 4:4-5. In het licht hiervan kan niemand vandaag de dag ook maar een greintje door God gegeven autoriteit over een andere gelovige claimen. Wie dat doet, ontkent de waarheid van één Heer. Als je de heerschappij van een ander in geestelijke zaken erkent, ontnem je Christus wat alleen aan Hem toekomt.

Op het gebied van de overheid moeten we ons onderwerpen aan de heersende machten. Als gelovigen houden we niet op burgers te zijn. We moeten ons onderwerpen aan de burgerlijke orde waaronder we ons bevinden. We zijn niet van deze wereld, maar we zijn er wel in, en daarom moeten we ons daarnaar gedragen. Geen enkele regering zal ooit perfect zijn aan deze kant van het koninkrijk, en soms kunnen ze erg onderdrukkend zijn, maar zolang het ons geweten niet raakt, verwacht God van ons dat we ons onderwerpen. Als we dat doen, kunnen we vertrouwen op zijn genade om de dingen voor ons te verzachten, zodat ze gemakkelijker te dragen zijn. Op geestelijk gebied erkennen we echter gezag van niemand anders dan de Here Jezus Christus.

Het zou inderdaad goed zijn als elke gelovige die inzicht heeft gekregen in zijn positie als lid van de gemeente, die zijn lichaam is, voor eens en voor altijd zou vaststellen wie of wat gezag over hem heeft en aan wie of wat hij verantwoording verschuldigd is. Sommigen beweren dat een vaag, onbepaald iets dat "de vergadering van Gods heiligen" wordt genoemd, gezag over ons heeft en dat wij aan hen verantwoording verschuldigd zijn. Anderen beweren dat wij verantwoording verschuldigd zijn aan de "plaatselijke gemeente" en dat deze het recht heeft om iets toe te passen dat vaag wordt aangeduid als "Bijbelse tucht".

Ik kan niets bedenken dat verder afstaat van de waardige wandel van onze roeping dan dat een zondaar die door Gods genade is gered en geroepen, veronderstelt dat hij gezag heeft verkregen over een andere zondaar die door Gods genade is gered. Dit ontkent in alle opzichten de grote openbaring van één Heer. Het zet de zevenvoudige eenheid van de Geest opzij. De geestelijke autoriteiten uit de Handelingentijd zijn nooit aan de gemeente, die zijn lichaam is, gegeven. Er zijn geen nieuwe autoriteiten over ons aangesteld. Argumenten en redeneringen zijn zinloos. De waarheid die voor ons is geopenbaard, zegt: "één Heer." Hij is onze autoriteit. Aan Hem moeten wij ons onderwerpen. Wij durven ons niet tegen Hem te verzetten. Zijn omgang met ons is geheel genadig. Zijn methoden met ons zijn genadig.